

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

184. An peccet mulier reddendo debitum viro, qui saturandæ libidinis causa poitum incipit, sed postea, ne sequatur generatio, subtrahit se, & effundit semen extra vas? Et docetur peccare quidem ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

de volatilibus celi curam habeat, multò magis de creaturis rationalibus, quarum est Pater, specialiter illam habeat. Quartò, quia suscipere prolem ex matrimonio, est magnum bonum, cui quodcumque coniugum incommodum postponendum est.

2. Obicitur: in aliis debitis excusat magna soluendi incommoditas, & difficultas: ergo illa excusabit etiam in solutione debiti coniugalis coniugem pauperem. Respondeo, concessio antecedente, negando consequentiam, quia habere prolem ex matrimonio, est magnum bonum, quod præponderat quibuscumque incommodis coniugum, præcipuè quia ex pauperibus coniugibus solent filij procreari, etiam cum paupertate parentum, qui sunt gloria, & magna commoditas eorum, & Religionis Christianæ decus, & ornamentum.

3. Præterea, idque mihi persuadet ad asserendum, horum Authorum sententiam veram non esse: quia, experientia teste, videmus multos filios ex magna paupertate natos, & ex parentibus pauperissimis erectos esse ad magnas dignitates, factosque esse opulentissimos, & idè parentes, quamrunis pauperes, non debent diffidere ob multiplicationem filiorum de providentia Dei; sed in misericordia eius sperare, exercendo actum iustitiæ, qualis est sibi ad iniucem debitum reddendo: nam ex negatione debiti ob adductam causam sequi possunt multa peccata incontinentiæ ex parte viri, imò ex parte etiam femine; atque omittit multas rixas, & contentiones; quæ inter coniugatos ob eam causam oriri possunt. Hæc omnia Texeda, cui adde Rebellium, Coninch, Layman, quos citat, & sequitur Castrus Palaus tom. 5. disp. 3. punct. 4. §. 10. num. 9.

4. Verum ab obligatione reddendi debitum sub gravi culpa excusare difficultatem grauem parentum in alendis filiis, si multiplicentur, asserunt Sotus in 4. disp. 32. quest. vnic. art. 1. Rodriguez in Summa tom. 1. cap. 243. concl. ... Sæ verb. *Debitum*, n. 18. Quinimò Petrus de Ledesma de matrim. quest. 64. art. 1. in fine. Sanchez lib. 9. disp. 25. n. 3. Galpar Hurtado disp. 10. de matrim. d. fficil. 12. n. 54. & alij censent, cessante incontinentiæ periculo, nullam culpam, nec veniam committi in prædicta negatione. Mouentur: quia ab aliis soluendis excusatur magna incommoditas & difficultas, cur ergo ab hoc debito non excusabit? Præterea non tenet debitum reddere, si probabiliter times aliquod graue damnum tibi, vel proli obuenturum: at, si proles nascatur, graue tibi, filiisque natis damnum imminet; siquidem cogaris ex elemosynis emendicatis viuere. Ergo &c.

5. Dicendum est itaque hanc posteriorem sententiam satis probabilem esse, quidquid asserat Texeda: nam debitor non tenetur satisfacere creditori cum notabili suo detrimento, quando in creditore nullum sumile, vel maius detrimentum timetur: ergo coniux non tenetur comparti debitum reddere, quando ex actu coniugali ea sequeretur prolium multiplicatio, vt parentes eas non possent alere: id enim est grauiamen parentum, qui proles tenentur alere. Dixi, quando in creditore, &c. cum enim eo casu debitor teneatur suo creditori satisfacere, sequitur quod in præsentem non liberaretur à redditione debiti, si in petente subesset morale periculum incontinentiæ, vt tradunt Authores citati, & passim alij: cuius vltior ratio est, quòd incommodum in facultatibus excusans debitorem à persoluendo debito, non tam oriatur ex rei natura, quam ex quadam tacita creditoris concessione, qui, videlicet, non præsumitur velle suum creditorem ita grauari, quæ tacita concessio non potest præsumi, quando ipsemet creditor æquale, vel maius detrimentum incurreret

ex dilatione solutionis. Ex quo patet, quòd quando in petente subesset periculum pollutionis, non potest actus coniugalis negari possit.

6. Ex qua ratione facillè potest colligi, petente exigente debitum sub stricta obligatione, illud negari non possit, non obstante incommodo alicuius paupertatis in reddente: si enim solum oritur etiam tacita creditoris voluntate, quòd in tali circumstantia debitor non tenetur reddere, non potest excusari, quando de contraria voluntate manifestè constat: quia tamen Authores in casu paupertatis parentum, absolute loquuntur, nec se fundant in illa tacita petentis voluntate, propter eorum auctoritatem non est improbabile, quòd liceat negare debitum, etiam exigenti obligationem, modo in petente absit periculum pollutionis.

7. Ex quo videtur deduci, quòd si nobilis non possit alere multas proles sine notabili suæ detrimentum, seposito periculo pollutionis in comparto, non tenetur ei petenti debitum reddere. E contrario communes pauperes non videntur excusari à reddendo debito, eò quòd proles sint multiplicandæ, quas alere nequeunt, cum neque parentum status detrimentum ex multiplicatione prolium, neque difficultas in proliibus alendis videntur valde ponderanda, cum pane mendicatio viuere valeat. Hæc omnia docet Ioannes Præpositus in 3. part. D. Thoma, quest. 6. de bonis matrimony, d. 6. n. 10. cui adde Martinum Perez de matrim. disp. 30. sect. 4. num. 6. His tamen non obstantibus, concedo, opinionem negatiuam esse satis probabilem.

RESOL. CLXXXIV.

An peccet mulier reddendo debitum viro, qui sumit de libidinis causa coitum incipit, sed postea, requiritur generatio, subtrahit se, & effundit semen extra vas?

Et docetur peccare quidem grauius virum, & feminam, si de eius consensu vir id faciat, et si illa non consentiat, licet possit reddere & petere debitum à marito, etiam si ille perperam reddaturus sit?

Et quaritur, an vir mistens pudenda in eo coniugis peccet mortaliter?

Et an hæc circumstantia tanquam species materis sit in confessione aperienda? Ex part. 6. tract. 7. & Milic. Ref. 7.

§. 1. Peccare mortaliter mulierem in tali casu docet nouissimè Stephanus Banny in Theolog. Moral. part. 1. tract. 12. quest. 4. Eò quòd concubinæ alterius noxæ præbere criminofum sit ac turpe, facti id mulier, cum se viro subternit nexum postulantem corporum, ad sceleratam explendam libidinem, ac maritalem thorum sacrilega ac infami feminis effusione maculandum, nam si cum à sinu suo repelleret, si à complexu non peccaret, materiam ergo ei peccati suppeditat, ergo non sine scelere hoc facit.

2. Secundo culpam æterna morte dignam contrahit, qui matrimonium aliò refert, quàm causam causa est à Deo institutum; aut in eius viis, culpa se periculo obicit: faciat vtrumque mulier, que corporis sui copiam connubialis fœderis corruptori, sciens ac volens accommodat.

3. Age enim, quorsum mulier in coniugio cum viro conuenit? quorsum in alienam familiam, paterne relicta domo, amicisque transit? Nempe vt sit mater, nempe vt in prole se, gentemque suam ab interitu vindicet, hanc enim intentionem quidpiam

essentialissimum esse in matrimonio scribit D. Thomas in 4. distinct. 31. quest. 1. art. 3.

4. Et Richardus distinct. 32. art. 4. quest. 1. affirmat concubitus coniugalem ordinari principaliter ad prolem procreandam, quam ad remedium. A distamine enim naturæ est, ut vir cubet cum muliere ad conseruationem ipsius naturæ, & sic est bonum prolis, Bonau. in 4. distinct. 31. art. 1. quest. 2. At finem hunc mulier labefecit, cum vsum coniugij, ac sui finit dedecore à viro affici, atque in nihilum seminis effusione extra vas redigi.

5. Nec abest à peccati discrimine, quam enim est improbabile, eam cum comprimitur, virique accessum patitur, voluptatis sensum habere nullum: quam ab omni alienum veri speciei, illecebrose libidinis motu vilo, corpus eius cum pollutionis periculo, non cieri, ac tangi: in quam à marito diuisa non cadat, cum omni qua potest diligentia, curaque contendere debeat, ut (ipse non dicam) vel mediocriter eruditi intelligunt, ei eiusmodi motuum causam exitiabilem vitandam esse. Hucusque Bauny.

6. Non desinam tamen adnotare Basilium Pontium de matrim. lib. 10. cap. 11. num. 8. docere mulierem in tali casu reddentem debitum, nulli culpæ lethali obnoxiam esse: sic enim asserit. An si maritus procreandorum liberorum petens, satiatæque libidinis appetens, dum suam vxorem agnoscit, tempore consummandæ copulæ extra vas semen effundat, si fieret ab illa separaret, possit vxor reddere petenti debitum licitè, & sine culpa. Iudicant viri doctissimi, vxorem peccare, sociamque esse peccati, atque ad eam non posse reddere exigenti debitum. Probant multis argumentis, quæ nullius momenti sunt, tantum enim probant coniunctionem illam, si fieret vtroque consentiente, esse illicitam. Quare ego existimo peccare quidem grauius virum, & feminam, si de eius consensu id faciat: at si illa non consentiat, licitè posse reddere, & petere debitum à marito, etiam si ille perpetrâ reddendus sit. Ratio desumpta ex generali doctrina, quam latius tradidi supra lib. 5. Quoties peto actum ab aliquo, quem ille potest bene, vel male præstare, non pecco, neque præbeo causam peccati, alter enim sua maleficia male facit, cum rectè possit efficere. Hac regula vtimur, ut explicemus licere petere mutuum ab vsurario, quia ille potest sine vsura mutuari: & licitè etiam peti Sacramentum ab excommunicato, qui sua culpa non absoluitur: non verò posse ab illo siue Parochus sit, siue non, etiam si paratus sit, absque sua culpa absolui non potest ab excommunicatione. In eo enim casu non potest rectè actum illum exercere, atque ad eum directè cooperor eius peccato. Quæ latius supra, libro quinto prosequuti sumus. Et quidem si vera esset illa prior sententia, non solum non posset vxor marito ita prauè affecto debitum reddere petenti, sed neque ab eo petere: eadem enim militat ratio. Ita potius; sed primæ sententiæ Bauny adherent aliqui viri docti, de hac re aliàs à me consulti.

7. Querendum est etiam hic obiter (ignosceant quæso pudicæ aures, necesse est enim, ut hæc sciant Confessarij) an vir immitens pudenda in os coniugis peccet mortaliter, & affirmatiuam sententiam docet Fagundez in Decal. tom. 2. lib. 6. c. 3. n. 19. vbi sic ait. Si membrum virile in os immittatur, committit sine dubio peccatum mortiferum videtur, cum sit inaudita species luxuriæ, & plusquam contra naturam, sic dicere fas est: deinde quia est proximum periculum consummandi præposterum, & innatum.

Tom. II.

ralem coitum in ore: quare non viales tantum huiusmodi tactus esse existimo inter coniuges matrimonio copulatos, sed mortales omnino, horret enim natura similes libidinis modus, etiam inter ipsos coniuges, cum nec inter animantes fiant. Ita ille.

8. Sed aliquis posset dicere has spurcicias aliud non esse, nisi osculum pudendorum, quæ peccata lethalia inter coniuges non esse firmarunt Zanardus, Filiucius, & alij penes me ipsum in 3. part. tract. 4. resol. 225. Verum ego puto hoc non esse simplex osculum pudendorum, sed esse inceptiorem alterius copulæ innaturalis, quam veteres irrationem vocabant, à tuma, id est à mamma ductum vocabulum, cum mentula tanquam mammilla ori alterius infertur. Vide Martialem lib. 2. Epigrammate 47. & Catullum Epigrammate 18. Et ideo ego puto etiã secluso pollutionis periculo virum immitendo membrum in os coniugis mortaliter peccare: nam tunc coniux non osculatur illud simpliciter, sed irrumat, & ideo hanc circumstantiam tanquam speciem mutantem esse in confessione aperiendam. Vnde ex his refellendus venit Sanchez de Matrimonio, tom. 3. lib. 9. disput. 17. num. 5. quem ego citauit in part. 2. tract. 3. Miscell. resol. 37. asserens virum immitentem membrum in os vxoris, non peccare mortaliter: verum, ut diximus, à sententiâ Fagundez non est recedendum.

Quæ hic est inf. Ref. 191.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 7. Ref. 82. §. vlt.

Quæ hic est inf. Ref. 188.

RESOL. CLXXXV.

An sit peccatum mortale, si propter variationem situs in copula coniugali aliqua pars seminis elabatur? Et quid est sentiendum de copula, quando vir est incubus, & mulier succuba? Et cursum docetur, quod si factus non est animatus, quamuis sit periculum, ut non animetur, ex hoc non tenentur coniuges abstinere à copula coniugali. Ex part. 11. tr. 8. & Misc. 8. Ref. 33.

§. 1. Hæc casus cuidam viro nobili frequenter accidebat, & negatiuam sententiam docet doctus, & amicissimus Pater Martinus Perez de matrimonio, disputatione 49. sectione 7. numer. 12. vbi sic ait: Dico tertio, si experimento constaret, ex aliquo concumbendi modo semen non retineri, sed effundi ob feminei vas nimiam humiditatem, vel laxitatem, fore peccatum mortale eo vti. Ita Ludouicus Lopez part. 1. instr. cap. 82. §. 1. gitor loquendo, & cap. 87. in fin. Ratio est, quia impeditur generatio postiuè quando ex concumbendi modo illa effusio consergeret, tunc enim situs ille esset causa effusionis. Quod si illa effusio succederet aliquando præter intentionem coniugum dantium operam rei licitæ, & non ex concumbendi modo, sed ex aliquo morbo, dummodo impedimentum retinendi non esset perpetuum, contingere posset absque culpa. Neque oppositum docet Sanchez disp. 16. citata, num. 5. ut patet attentè legenti, quidquid dicat Basilium cap. 11. citato, num. 3. Est verò obseruandum cum Sanchez, & Basilio, ex aliqua seminis effusione extra vas, non concludi variationem debiti situs esse mortalem, dummodo eo copulæ modo retineatur aliqua feminis pars sufficiens ad generationem. Docent enim Medici, notam feminis quantitatem in matrice retineri, solet enim matrix aliquando eam solum partem retinere, quæ ad generationem sufficiens sit, expulso reliquo. Hucusque Perez.

2. Hæc tamen opinio larga, & nimis laxa videtur nouissimè Patri Dicastillo de Sacrament. tom. 3. tract. 10. disp. 9. dub. 7. num. 65. est enim prodigeta P p semina

Sup. hoc supra in principio Ref. 181. & inf. in Ref. 187. §. Notandum est.

Sup. hoc in Ref. not. præteritæ, & in eisdem locis.

Sup. hoc inf. in Ref. 187. cursum ad med. §. 1. & etiam breuissimè in Ref. 188. in lin. r. & sup. in Ref. 37. §. vlt. & lege infra in fine huius Ref. à vers. Vnde.